

Література

1. Сушко В.І. Методологічні аспекти та практична реалізація менеджменту ризиків у комерційному банку // Welcome. – 2001. – №7-8. – С. 19-32.
2. Попов В. Что такое валютный риск? // Банковское дело в Москве. – 2005. – №1. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bdm.ru/arhiv/2005/01/32-34.htm/>
3. Валютный рынок и валютные операции коммерческих банков: Учебное пособие / А.П. Вожжов, Ю. А. Блашук, В.В. Хохлов и др. – Севастополь, 2005. – 278 с.
4. Васюренко О.В. Банківські операції : навч. посіб. – К. : Товариство "Знання", 2001. – 255 с.
5. Олексієнко С. Управління ризиками в системі банківського менеджменту // Банківська справа. – 1998. – № 2. – С. 24-31.

УДК 364.023:442

Ст. викл. Л.І. Новосельська, канд. екон. наук;
студ. Ю.Ю. Цігуш – НЛТУ України, м. Львів

НАПРЯМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ МЕТОДИКИ РОЗРАХУНКУ ПРОЖИТКОВОГО МІНІМУМУ

Наведено причини недостатнього рівня прожиткового мінімуму, однією з яких є застаріла методика розрахунку, яка потребує вдосконалення. Встановлено, що для подальшого вдосконалення методики визначення прожиткового мінімуму потрібно забезпечити інформаційну прозорість моніторингу фактичного обсягу прожиткового мінімуму шляхом оприлюднення щомісячних результатів розрахунків його обсягу та надати можливість його коригування залежно від показників рівня життя в Україні.

Ключові слова: соціальний стандарт, прожитковий мінімум, споживчий коштик.

Senior lecturer L.I. Novoselska; stud. Yu. Yu. Tsigush – NUFWT of Ukraine, Lviv

Directions for improvement of technique for charging the living wage

The paper points out the causes for insufficient level of living wage, one of them is the obsolete charging technique that needs to be improved. It is set that for subsequent perfection of method of determination of living wage it is needed to provide informative transparency of monitoring of actual volume of living wage by making of monthly results of calculations of his volume public and give possibility of his correction depending on the indexes of standard of living in Ukraine.

Keywords: social standard, living wage, basket of goods.

За ст. 1 Закону України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" від 05.10.2000 № 2017-III прожитковий мінімум визначено як "вартісну величину достатнього для забезпечення нормального функціонування організму людини, збереження його здоров'я, набору продуктів харчування, а також мінімального набору непродовольчих товарів та мінімального набору послуг, необхідних для задоволення основних соціальних і культурних потреб особистості" [2].

Цей базовий державний соціальний стандарт відіграє роль нормативного та аналітичного інструмента оцінки, прогнозування і регулювання показників рівня життя населення. На перший погляд, навіть людині без спеціальної економічної освіти зрозуміло, що це мінімальна сума, на яку можна прожити місяць. Але коли з'являються конкретні цифри (наприклад, з 1 жовтня 2008 р. прожитковий мінімум на працюючу людину збільшено з 649 до

669 грн, а для пенсіонерів на інвалідів – з 482 до 498 грн), тоді не зрозуміло, як на таку мізерну суму можна прожити, харчуючись, сплачуючи за квартиру, розраховуючись за медичні послуги тощо.

Навколо прожиткового мінімуму постійно вирують дискусії і складається враження, що для прожиткового мінімуму можна назвати будь-яку цифру. Проте існують чіткі, офіційні, узаконені правила щодо визначення величини прожиткового мінімуму. Прожитковий мінімум визначає Кабмін України після проведення науково-громадської експертизи сформованих набору продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг.

Табл. 1. Структура прожиткового мінімуму в Україні у 2008 р., (у %)

Показники	Для дітей віком до 6-ти років	Для дітей віком 6-8 років	Для працездатних	Для осіб, які втратили працездатність
Вартість продуктів харчування	59,9	64,4	52,6	52,9
Вартість непродовольчих товарів	20,4	16,6	19,0	21,2
Вартість набору послуг	19,7	19,0	25,5	25,9
Сума страхових внесків у фонди соцстрахування	-	-	2,9	-
Обсяг прожиткового мінімуму	100	100	100	100

За даними [3], у структурі прожиткового мінімуму найбільшу частку становить вартість наборів продуктів харчування (54,7 %), непродовольчих товарів (19,2 %), послуг (24,3 %), на решту припадає 1,8 %.

Прожитковий мінімум у середньому на одну особу на місяць визначається як сума добутків обсягів прожиткових мінімумів кожної соціально-демографічної групи населення та питомої ваги чисельності відповідної групи в загальній чисельності населення України (регіону). Розрахунок споживчого мінімуму на відповідний рік здійснюється в цінах травня з урахуванням прогнозного індексу споживчих цін на поточний та наступні роки (табл. 2).

Табл. 2. Динаміка прожиткового мінімуму на одну особу в розрахунку на місяць, відповідно до його зміни у 2008 р. (у грн)

Соціальні і демографічні групи населення	Обсяг прожиткового мінімуму			
	01.01.2008-31.03.2008	01.04.2008-30.06.2008	01.07.2008-30.09.2008	01.10.2008-31.12.2008
Діти віком до 6 років I	526	538	540	557
Діти віком 6-8 років II	663	678	680	701
Працездатні особи III	633	647	649	669
Особи, які втратили працездатність IV	470	481	482	498
Загальний показник	592	605	607	626

Для спостереження за динамікою рівня життя в Україні на основі статистичних даних про рівень споживчих цін спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади в галузі праці та соціальної політики розраховує щомісяця фактичний обсяг прожиткового мінімуму на одну особу. Дані

табл. 3 свідчать, що офіційна величина прожиткового мінімуму в 2008 р. значно занижена та не відповідає реальним темпам зростання індексу споживчих цін.

Табл. 3. Динаміка фактичного прожиткового мінімуму в розрахунку на одну особу на місяць у 2008 р., у грн

Групи населення	Січень	Лютий	Березень	Квітень	Травень	Червень	Липень	Серпень	Вересень	Жовтень
I	566	583	600	625	642	655	629	607	612	636
II	716	740	764	799	819	834	801	777	783	815
III	661	686	711	747	767	789	759	736	739	762
IV	492	509	526	555	573	586	559	544	550	569
Середній показник	623	646	668	701	720	738	708	687	692	714

Чимало експертів причину недостатнього рівня прожиткового мінімуму вбачають в тому, що теперішні його розрахунки здійснюються на застарілій методиці, виходячи з наборів продуктів харчування, мінімальних наборів непродовольчих товарів та послуг, затверджених постановою Кабінету Міністрів України № 656 від 14 квітня 2000 р. Згідно із статтею 3 Закону України "Про прожитковий мінімум" набори продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг для основних соціальних і демографічних груп населення повинні переглядатися не частіше одного разу на 5 років.

Експертна комісія, яку утворили на паритетній основі представники соціальних партнерів, на засідання 14 липня 2005 р. схвалила нові набори продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, на основі якого розраховують прожитковий мінімум. У лютому 2006 р. Кабмін України відклав затвердження нових наборів продуктів, товарів і послуг для визначення прожиткового мінімуму для доопрацювання проекту постанови. Але досі цю роботу так і не виконано. Отже, набори продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, що використовує Кабінет Міністрів України для визначення величини прожиткового мінімуму на 2006, 2007, 2008 рр. та проекту на 2009 р. можна вважати нелегітимними.

Також можна запропонувати розширити перелік витрат, які враховують під час визначення вартості набору послуг і включити до нього витрати, які зумовлені сьогоденням: витрати на будівництво чи купівлю житла, витрати на платні послуги освіти, витрати на оздоровлення, витрати на утримання дітей у дошкільних навчальних закладах, витрати на платні медичні послуги.

Для подальшого вдосконалення методики визначення прожиткового мінімуму потрібно:

- внести зміни до методики визначення прожиткового мінімуму задля забезпечення максимальної відповідальності цього стандарту реальній вартості наборів продуктів харчування, непродовольчих товарів і послуг, зокрема:
 - переглянути структуру витрат для розрахунку прожиткового мінімуму для всіх категорій населення з урахуванням сьогоденних умов їхнього проживання;
 - актуалізувати набори продуктів харчування, змінити відповідно до фактичних витрат населення співвідношення продовольчих і непродовольчих витрат з урахуванням потреби нормального відтворення людини та значного розширення платності життєво потрібних послуг;

- проводити із соціальними партнерами роботу щодо новацій з основних принципів формування прожиткового мінімуму та внесення змін до методики його визначення;
 - переглянути набір товарів і послуг у бік їхньої відповідності сучасним умовам, життєвим потребам людини та медичним стандартам;
 - розробити методику врахування регіональних відмінностей під час формування регіонального прожиткового мінімуму, оскільки в різних областях обсяг споживчого кошика є різним;
 - повернути законодавчу норму, встановлену п.5 ст. 1 Закону України "Про прожитковий мінімум", щодо врахування під час розрахунку прожиткового мінімуму ставки податку з доходів фізичних осіб;
- забезпечити інформаційну прозорість моніторингу фактичного обсягу прожиткового мінімуму шляхом оприлюднення щомісячних результатів розрахунків такого обсягу та забезпечення змоги його коригування залежно від показників рівня життя в Україні.

Тому, всі ці заходи в комплексі із загальнодержавними позитивно позначаться на поліпшенні якості життя населення України.

Література

1. Закон України "Про прожитковий мінімум" від 25 березня 2005 р. (із змінами і доповненнями від 12 лютого 2008 р. № 122-УІ).
2. Закон України "Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії" від 05.10.2000 № 2017-ІІІ.
3. Газета "Праця і зарплата" № 15 від 16 квітня 2008 р.

УДК 330.117

Здобувач *О.Б. Осінська* – Львівська КА

ЗНАЧЕННЯ ДЕРЖАВИ В СОЦІАЛЬНО ЗОРІЄНТОВАНІЙ РИНКОВІЙ ЕКОНОМІЦІ

Досліджено роль та функції держави на різних етапах розвитку економіки з урахуванням соціальної відповідальності економічних суб'єктів. Проаналізовано механізм державного регулювання в соціально орієнтованій ринковій економіці, що дало змогу виокремити основні його форми.

Ключові слова: держава, ринкова економіка, соціальна відповідальність, механізм державного регулювання.

Competitor O.B. Osinska – Lviv commercial academy

Role of the state in the socially oriented market economy

A role and functions of the state at different stages of development of economy taking into account social responsibility of economic subjects is explored. The mechanism of state regulation is analyzed in the socially oriented market economy, which gave possibility to select it basic forms.

Keywords: state, market economy, social responsibility, mechanism of state regulation.

Вступ. В умовах формування соціально орієнтованої ринкової економіки України зростає соціальна спрямованість ринку, межі та параметри якої визначає держава. Історично держава здійснювала функції підтримки ринкових відносин у формі захисту приватної власності, регулювання процесів обміну, вирішення окремих питань соціального характеру, забезпечувала ство-